

ЮВІЛЕЇ

УДК 616.1/9 (092) Пиріг

ЛЮБОМИР АНТОНОВИЧ ПИРІГ
(до 80-річчя від дня народження)

Пиріг Любомир Антонович – академік Національної Академії медичних наук, член-кореспондент Національної академії наук України. Заслужений діяч науки і техніки, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки України, народився 1 березня 1931 року в м. Рогатині (на той час – Станіславського воєводства Речі Посполитої Польщі, сьогодні – Івано-Франківської області України) в хліборобській родині. До 1939 року закінчив 2 класи «Рідної школи». Дитиною пережив злигодні Другої світової війни – «визволення» 1939-41 років, роки німецької окупації, зловіщі післявоєнні роки в складних соціально-політичних обставинах Галичини.

У 1948 році закінчив з медаллю Рогатинську середню школу і вступив до Львівського медичного інституту, який закінчив з відзнакою 1954 року. Працював практичним лікарем на курорті Моршин, де почав реалізовувати свої здібності як науковець, результатом чого була низка публікацій, у тому числі й дві книжки про Моршинський курорт. Після навчання в аспірантурі в Київському інституті удосконалення лікарів та (згодом) Українському науковому-дослідному інституті клінічної медицини ім. акад. М. Д. Стражеска (1958 – 1961) у 1962 році захищає дисертацію на ступінь кандидата медичних наук на тему: «Деякі показники функціонального стану шлунка при лікуванні ревматизму та інфекційного поліартриту АКТГ і кортизоном».

У 1962-73 роках працює асистентом, доцентом кафедри терапії Київського державного медичного інституту ім. акад. О.О. Богомольця, з 1973 до 2002 року – керівником відділу терапевти-

чної нефрології Інституту урології та нефрології АМН України (у 1971 – 1990 роках, крім цього, – заступником директора інституту з наукової роботи). У 1995 році з його ініціативи відкрита кафедра нефрології при Київській (сьогодні Національній) медичній академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, якою він керував до 2010 року і продовжує працювати на ній на посаді професора.

У 1978 році Л.Пиріг захищає дисертацію на ступінь доктора медичних наук на тему: «Еволюція гострого та хронічного гломерунефриту».

Академік Л. Пиріг – автор (співавтор) понад 550 наукових публікацій (з них близько 30-ти посібників, монографій, довідників) з питань, головним чином, нефрології (останні десятиріччя), а також гастроентерології, курортології, організації медичної допомоги, історії української медицини, української медичної термінології, біоетики, численних науково-популярних статей і брошур. Опрацював клінічну класифікацію гломерунефриту, науково обґрунтував доцільність лікування хронічного гломерунефриту і реабілітації хворих після трансплантації нирки в кліматичних умовах Південного берега Криму.

Як головний нефролог Міністерства охорони здоров'я (1979 – 1993), ініціатор створення та президент (1982 – 2007), почесний президент Української асоціації нефрологів, він заклав основи організації та розвитку нефрологічної допомоги в Україні, організувавши і провівши семінари для терапевтів та нефрологів усіх областей України (у деяких двічі і тричі), 13 всеукраїнських науково-практичних конференцій з питань нефрології.

З кінця 80-х років ХХ сторіччя Любомир Пиріг активно залучається до громадської роботи (Товариство української мови, Народний рух України). У 1990 – 1994 роках він – народний депутат Верховної Ради України від Рогатинського виборчого округу, очолює підкомісію збереження генофонду нації та надзвичайних ситуацій, входить до складу Народної Ради – групи депутатів національно-демократичного спрямування. Будучи депутатом, ініціював створення Державної програми «Збереження генофонду населення України», вперше організував та провів дві наукові конференції з проблем демографії України, конференції «Медицина і українська культура», «Історія української медицини».

Любомир Пиріг — (1990-2007) президент, почесний президент Всеукраїнського лікарського товариства, 2000 року очолив Світову федерацію українських лікарських товариств.

Заслуговує відзначення його активність на ниві медичної публіцистики (понад 200 публікацій). У своїх статтях він висвітлює стан охорони здоров'я, демографічну ситуацію в Україні, становище української мови у сфері медицини, обстоює загальнолюдську та професійну гідність українського лікаря, лікаря - громадянина, патріота. Частина його публікацій, інтерв'ю, спогадів зібрана в книзі «Медицина і українське суспільство» (Київ, 1998, 472 с.).

Любомир Пиріг є членом Громадської ради МОЗ України, радником президента Академії медичних наук України, членом вченої ради Інституту енциклопедичних досліджень НАН України, редакцій та редакційних рад низки медичних газет і наукових журналів, редколегії Енциклопедії сучасної України, членом президії та головою медичної секції Товариства «Україна-Світ», Комітету з біоетики НАН України, членом президії Правління Івано-Франківського земляцтва в Києві.

Він – автор понад 130 публікацій, численних виставкових експозицій з філателістичної україніки, близько 20 років був членом редакційно-художньої ради Державного Комітету зв'язку, членом редколегії журналу «Філателія України».

Нагороди: Орден «Знак пошани»(1980), Орден Князя Ярослава Мудрого V ст. (2007), Орден Святого Рівноапостольного кн. Володимира Великого III ст., Почесні грамоти Кабінету Міністрів (2003), Верховної ради України (2010), Президії НАН (2000), НАМН України (2001, 2006), Київського міського голови (2002, 2004), Хрест Пантелеймона Цілителя (МОЗ, 2010), медаль адміністрації Івано-Франківської обл. «За заслуги перед Прикарпаттям» (2010), медалі НАН України „За наукові досягнення” (2011), НАМН України, ім. М. Д. Стражеска (2011), 3 дипломи «Національної медичної премії» (2009, 2010), грамоти, подяки Президента України (2009), ректора НМАПО ім. П.Л. Шупика (2006, 2011), дипломи, відзнаки численних громадських організацій (Товариство «Україна – Світ», СФУЛТ, ВУЛТ, УЛТ у Львові, Фонду Тараса Шевченка, ім. Олекси Гірника, почесний доктор Одеського меди-

чного університету та ін.).

Редакційна колегія «Актуальних проблем нефрології» бажає ювіляру довголіття, доброго здоров'я та нових творчих успіхів.

SUMMARY

LIUBOMYR ANTONOVYCH PYRIH

(about the 80th anniversary)

L.A. Pyrih was born in Rohatyn town of Ivano-Frankivsk region in 1931 (1 of March), completed his medical studies in Lviv medical institute in 1954. From 1955 to 1958 years he worked as gastroenterologist at Morshyn health resort. Candidate (1962) and doctor (1978) of medical sciences, professor and academician of 2 Academies. He worked at Kyiv Medical Institute, Kyiv Institute of Urology and Nephrology, Kyiv Medical Academy for After–Diplome Education. He created the Nephrology department, own school of nephrologists, published more than 30 books and 500 other scientific works. His main scientific contribution include clinical studies dealing with diagnostic and therapeutic aspects of glomerulonephritis and many other renal diseases. Supervisor of 22 candidates and 3 doctors of medical sciences. He is a President of World Federation of Ukrainian Medical Association, Ukrainian Association of Nephrology, the excellent teacher, physician and manager.

**ТАРАС ДЕНИСОВИЧ НИКУЛА
(до 75-річчя від дня народження)**

5 січня 2011 р. виповнилося 75 років від дня народження і 56 років трудової та громадської діяльності завідувача кафедри пропедевтики внутрішньої медицини № 2 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця Никули Тараса Денисовича, доктора медичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки Укра-

їни, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, дійсного члена Української та Нью-Йоркської академій наук, Європейських асоціацій – ниркової, діалізу і трансплантації, академіка Академії наук вищої освіти України, почесного академіка Української медичної стоматологічної академії.

Народився він у селі Банилів Вижницького району Чернівецької області в хліборобській родині. Дитинство пройшло в умовах румунської окупації, воєнного лихоліття, евакуації, голодомору (1946-1947 рр.), багаторічної відсутності тата (через румунські тюрми, фронт, госпіталі, ГУЛАГ). Попри все це і тяжку тривалу хворобу матері Тарас Денисович постійно вчився на „відмінно”, закінчив Банилівську неповно-середню та Вижницьку середню школи, а в 1960 р. з відзнакою – лікувальний факультет Чернівецького державного медичного інституту (тепер – Буковинський державний медичний університет).

Замість запропонованої кафедрами госпітальної терапії та загальної гігієни аспірантури попросив направити його на роботу в рідний район. П'ятирічна праця на Буковині практичним лікарем на різних посадах у Нижньо-Станівецькій сільській та Вашківецькій районній лікарнях (завідувач терапевтичного відділення, головний лікар), виконання відповідальних профспілкових функцій районного і обласного рівня, викладання терапії в медичному

училищі навчили багатьом важливим речам, залишили глибокий слід у становленні Тараса Денисовича як лікаря, педагога, вченого і керівника.

З 1965 р. дотепер (понад 45 років) він – у столичному Національному медичному університеті ім. О.О. Богомольця, де під керівництвом професора А.П. Пелешука пройшов шлях від клінічного ординатора терапевтичної кафедри до професора. З 1988 р. Т.Д. Никула завідує кафедрою пропедевтики внутрішньої медицини № 2 (раніше – терапії санітарно-гігієнічного факультету, терапії медико-профілактичного факультету). У 1986-1997 рр. він одночасно виконував обов'язки проректора чи заступника проректора Київського медичного інституту з навчальної та наукової роботи.

Серед 55 наукових напрямків Т.Д. Никули пріоритетом є нефрологія. Вивченню теоретичних і практичних аспектів клінічної нефрології присвятив 46 років, працюючи з 1965 р. досі на терапевтичних кафедрах Національного медичного університету імені О.О. Богомольця на посадах від асистента до професора, завідувача кафедри.

У понад трьох сотнях (із загальної кількості – більше 775) наукових публікацій висвітлив різні актуальні проблеми нефрології, які охоплюють етіологію, патогенез, епідеміологію, клінічне значення пошкодження геному, патоморфологію, клініку, класифікацію, діагностику, профілактику, медикаментозне і немедикаментозне лікування, прогнозування перебігу і кінця численних захворювань нирок, а також після пересадки нирки.

Уперше в світі комплексно вивчив у різних нефрологічних хворих (гострі та хронічні нефропатії від початку до кінця захворювання під впливом дієти, медикаментозного лікування, гемодіалізу, пересадки нирки) порушення амінокислотного обміну: амінний азот у співставленні із небілковим азотом, амінокислоти вільні, пептидно- і білковозв'язані в плазмі та еритроцитах крові, сечі, слині, жовчі, асцитичній і діалізувальній рідині, їх клубочкову фільтрацію та канальцеву реабсорбцію тощо. Отримані пріоритетні результати цитувалися зарубіжними нефрологами, дали підставу запропонувати нові критерії об'єктивізування виділення якісно різних етапів в еволюції захворювань нирок, розпізнавання

початку хронічної ниркової недостатності та всіх стадій хронічної хвороби нирок, що переважає вітчизняні та зарубіжні аналоги.

За допомогою апробованого на багатьох міжнародних фахових форумах створеного ним методу біометричної візуалізації та сучасних кібернетичних програм уперше в світі встановив можливість візуалізації та кількісного вимірювання інтегральної різниці між клінічно значущими суміжними етапами еволюції ниркових захворювань, виділення об'єктивно існуючих „природних” етапів еволюції хронічної хвороби нирок, хронічного гломеруло-нефриту та хронічної ниркової недостатності, опрацювання алгоритмів безмашинної та комп'ютерної їх діагностики.

Дав патогенетичне обґрунтування основних методів лікування та вторинної профілактики ниркової патології, запропонував шляхи покращення проведення медико-соціальної експертизи.

Розробив і впровадив нові пристрої і способи діагностики, профілактики, прогнозування, медикаментозного і немедикаментозного лікування та реабілітації хвороб нирок, нові методи проведення у нефрологічних хворих диференціальної діагностики нефрогенних і первинних артеріальних гіпертензій, уражень серця та органів травлення.

Отримав патенти і авторські свідоцтва на винаходи та корисні моделі на пробовідбірник діалізату з апарата „штучна нирка”, способи діагностики стадій хронічної ниркової недостатності, прогнозування її перебігу, лікування запального процесу, артеріальної гіпертензії, корекції мікроелементних і амінокислотних порушень у хворих з нирковою патологією.

Уперше в світі розробив методіку програмної дієтотерапії для кожної клінічної групи хворих з використанням нових оригінальних варіантів малобілкових дієт, модифікованих і адаптованих національних страв, організував випікання в місті Києві сортів безбілкового хліба для хворих з нирковою недостатністю та доставку його в нефрологічні стаціонари столиці України.

Був ініціатором створення і багаторічним науковим керівником міського нефрологічного центру в Києві. Вніс низку пропозицій щодо впорядкування нефрологічної термінології, впровадження законів і принципів логіки в нефрологію, висвітлив науковий поступ української нефрології упродовж сторіч, систематично ін-

формував вітчизняних нефрологів про роботу Всесвітніх та Європейських конгресів нефрологів, з'їздів і науково-практичних конференцій нефрологів України.

Від часу заснування він – член правління Української асоціації нефрологів, створив свою нефрологічну школу, підготувавши трьох докторів, 17 кандидатів наук і сімох магістрів. Один із засновників бальнеологічного курорту в селі Брусниця на Буковині, тривалий час був заступником голови Державної наукової санаторно-курортної комісії з нефрології, головним терапевтом Української ради по управлінню курортами профспілок.

Ним опубліковано 778 наукових праць, у т.ч. видано 59 книг (монографій, навчальних та навчально-методичних посібників, словників, довідників, щорічників), 17 методичних рекомендацій. Він – автор 49 винаходів і корисних моделей з нових пристроїв і способів діагностики, профілактики, лікування та реабілітації, 19 раціоналізаторських пропозицій галузевого і локального рівня, створив і впровадив оригінальні комп'ютерні програми навчання та контролю знань студентів з пропедевтичної терапії.

Лекції і навчальні посібники Тараса Денисовича відзначаються чіткістю, образністю, дохідливістю, насичені прикладами з різнобічного практичного досвіду.

Т.Д. Никула – член Комісії з медицини науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, член Президії правління наукового товариства терапевтів України, Української асоціації нефрологів, член спеціалізованої ради з внутрішніх хвороб (раніше – клінічної фармакології, ревматології, гастроентерології). Призначався заступником голови Державної наукової санаторно-курортної комісії з нефрології, членом Міжвідомчої координаційної комісії Академії наук і МОЗ України.

Тарас Денисович започаткував і є відповідальним редактором першого в нашій державі періодичного нефрологічного видання – щорічника "Актуальні проблеми нефрології", на сторінках якого публікуються роботи не тільки українських, але й зарубіжних (Німеччина, Росія, Словаччина, Узбекистан) авторів, а всі його випуски розміщуються на сайтах в Інтернеті в Україні та в США.

Науковий редактор відділу гастроентерології журналу „Лі-

карська справа. Врачебное дело”, а також член редколегій і редакційних рад низки інших медичних журналів. Веде просвітницьку роботу на телебаченні, бере участь в організації та проведенні науково-практичних конференцій, з’їздів нефрологів і терапевтів України.

Т.Д. Никула регулярно і гідно представляв науку нашої держави на міжнародних конгресах і симпозіумах у понад 30 країнах на чотирьох континентах. Керує Центром міжнародних багатокентрових клінічних досліджень. Важливим свідченням його великого міжнародного авторитету є призначення консультативним редактором Американського біографічного інституту (США), заступником генерального директора по Європі Міжнародного біографічного центру, членом Дослідницької академії в Кембриджі (Англія). Його творча біографія щорічно публікується багатьма провідними біографічними центрами світу („International Leaders in Achievement”, „International Who’sWho of Intellectuals”, „Dictionary of International Biography”, „Who’sWho in America”, „The Contemporary Who’s Who of Professionals”, „Who’sWho in the Science and Engineering”, „Who’sWho in the World”), України („Імена України”, „Хто є хто в Україні”, „Кияни. Біографічний словник”, „Довідник членів Української академії наук”, „Академіки академії наук вищої школи України: Довідник”, „Буковина. Імена славних сучасників”, «Серцем з Буковиною» тощо).

Тарас Денисович – лауреат десятків міжнародних і українських нагород високого рівня за здобутки в медицині, науці і техніці. Серед вітчизняних – почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреата премії Української академії наук та премії Академії наук вищої школи України, відзнака столичного Голови „Знак Пошани”, медалі Ярослава Мудрого, Платона, Стражеска тощо. Серед міжнародних – „Міжнародний орден достоїнства”, „Міжнародний Орден Визнання”, „Орден Міжнародних Послів”, медалі Марії Кюрі, „2000 видатних людей ХХ століття”, „2000 видатних вчених ХХІ століття”, „2000 видатних інтелектуалів ХХІ століття”, „Міжнародний вчений року”, „Людина року” (США, Англія) та ін.

Одружений, дружина – Мойсеєнко Валентина Олексіївна,

доктор медичних наук, професор Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. Батько трьох синів (лікаря-уролога і сексопатолога Бориса, учнів школи Дениса і Андрія) та дочки Олени (лікар, кандидат медичних наук, старший науковий співробітник). Має онука Олександра.

Вірний Української православної церкви (Київського патріархату). Основні захоплення – шахи, подорожі, пісні.

Здоров'я, творчої наснаги та невичерпної енергії в усіх сферах багатогранної і плідної діяльності бажають ювіляру співробітники, учні, колеги та редакційна колегія «Актуальних проблем нефрології».

SUMMARY

TARAS DENYSOVICH NYKULA

(about the 75th anniversary)

T.D. Nykula was born in Banyliv village of Chernivtsy region in 1936 (5 of January), completed his medical studies in Chernivtsy medical institute in 1960. From 1965 all his career (from clinical physician to professor, doctor of medical sciences and academician of 3 Academies, head of therapy chair, vice-rector) was based at different therapy chairs of the Bohomolets National Medical University (Kyiv). He created the own school of nephrologists and therapists, published 59 books and more than 775 other scientific works from 55 divisions of medicine. His main scientific contribution include 49 inventions, clinical studies dealing with diagnostic and therapeutic aspects of renal failure, cronic glomerulonephritis, hypertension. He is the fundator and editor of nephrological year-book "ACTUAL PROBLEMS OF NEPHROLOGY" (the collection of scientific works of Bohomolets National Medical University). He is the excellent teacher, physician and manager. Supervisor of 17 candidates and 3 doctors of medical sciences. T.D. Nykula is the honoured scientist and technician of Ukraine, is awarded of the State premium of Ukraine in the field of science and engineering, the winner of the Jaroslav Mudryj, Strazhesko and Platon awards, medal «Leaders for the new century» of institute

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НЕФРОЛОГІЇ

«Who's who» (USA), diploma and medal «2000 Outstanding People of the 20th Century» of the International biographic centre of Cambridge (Great Britain) and many other Ukrainian and International awards for achievements in the field of a science and engineering.